

Jacobus Sirmondus Hist. pœnitent. public. t. 4 c. 1 col. 481 ed. Paris. 1696, Edmundus Martenius de Antiq. eccles. rit. l. 1 c. 6 art. 2 t. 1 p. 261 ed. indic., alique putant, tribus prioribus, aut saltem II. et III. sæculo Ecclesiam idolatris, homicidis, adulteris veniam denegare consuevisse. Contra Morinus de Pœnitent. l. 9 c. 20 et seq., Natalis Alexander loco mox laudato, Cardinalis Capizucchius in Select. qu. theolog. p. 52, Tournelyus Prælect. theolog. de Sacram. pœnitent. qu. 9 art. 2, Balthasar Francolinus in Cleric. Roman. par. 1 disp. 2, alique complures ostendunt, numquam Ecclesiam eo severitatis venisse, ut reis atrociorum quorumvis criminum in vitæ exitu veniam non concederet. Præ ceteris vero Cardinalis Orsius peculiari ea de re edita dissertatione demonstravit, *Catholicam Ecclesiam tribus prioribus sæculis capitalium criminum reis pacem, et absolutionem nequam denegasse*. Certe in Ecclesiis quibusdam aliquamdiu viguit severior illa disciplina, quam ea ætate retinere licuit, cum adversus eam nulla adhuc Ecclesiæ lex esset. Verum Catholicæ Ecclesiæ sententia semper fuit, nulla esse crimina, quorum rei vere pœnitentes veniam, et absolutionem aliquando non obtinerent. Hinc quemadmodum Tertullianum ab Ecclesiæ communione rejectit, ejusque nimiam severitatem repressit Zephirinus, Novatianum, qui criminum reis implacabilem se, inexplicabilemque præbebat, Cornelius, deincepsque Innocentius, ita duritiam, et asperitatem Episcoporum aliquot Galliæ Cœlestinus, et postea similem aliorum duritiam Leo M. damnarunt; quos et alii Romani Pontifices usque ad hanc nostram ætatem sequuti sunt; ex recentioribus S. Pius V., Gregorius XIII. Urbanus VIII. Innocentius X. Alexander VIII. et Clemens XI. qui antiquos Montanistas, Novatianos, Ebratitas, Eustathianos, et Luciferianos in Michaelæ Bajo, Cornelio Jansenio, ceterisque similibus redivivos, nimiam, atque à Christi, et Ecclesiæ benignitate alienam severitatem præseferentes, damnarunt, et rejecerunt. Consule Cardinalem de Aguirre Concil. Hispan. t. 2 diss. 7, 8 et 9 in canon. 11 et 12. Concilii Toletani II. vulgo III. an. 539 p. 353 et seq., ubi late agitur de antiqua Hispaniarum ea in re disciplina, et in Not. ad Can. 1, 2, 3 et 7. Concilii Eliberitani t. 1 p. 555 et seq., qui Eliberitani canones valde torquent eruditorum ingenia, cum duriores, asperioresque videantur. De his ipsis canonibus agit etiam Cardinalis Orsius laudat. diss. sect. 4 c. 4 digres. 5 et c. 5 n. 4.

SECTIO V.

DE EXTREMA UNCTIONE.

88. EFFECTUS SACRAMENTI EXTREME UNCTIONIS.—89. EJUS MATERIA REMOTA.—90. MATERIA PROXIMA.—91. FORMA.—92. MINISTER.—93. PAROCHUS MINISTER ORDINARIUS.—94. QUIBUS DATUR HOC SACRAMENTUM?—95. GRÆCORUM UNCTIO.—96. QUANDO DATUR SACRAMENTUM EXTREME UNCTIONIS?

88.

Extrema unctio, quæ et Oleum Sanctum, et Oleum infirmorum appellatur, sacramentum est, quod ex hac vita migrantibus tribuitur (1). Propterea dicitur Extrema Unctio, quoniam

hæc omnium sacrarum unctionum, quas Christus Dominus Ecclesiæ commendavit, ultimo administranda est. Hujus sacramenti vim expressit Jacobus Apostolus his verbis (2): *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ, et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, et oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus: et si in peccatis sit, remittentur ei*. Quibus ex verbis facile est intelligere materiam, formam, ministrum hujus sacramenti; atque iis utitur, ut hæc cuncta esplicet, Synodus Tridentina (3).

- (1) Concilium Tridentinum sess. 14 de Extrem. unct. can. 1.
 (2) Epist. Catholic. 5. 14.
 (3) Sect. 14 de Sacram. extrem. unct. c. 2.

89. Materia, unde conficitur Extrema Unctio, est oleum olivarum (1), et oleum quidem merum; quoniam nulla permixtionis mentio in libris ritualibus, atque in antiquis monumentis occurrit (2). Oleum ab Episcopo benedictum esse debet (3), atque hæc quidem vetus Ecclesiæ consuetudo est (4). Apud Latinos solus Episcopus oleum infirmorum consecrat feria V. cœnæ Domini (5), ab eoque illud quotannis accipiunt singuli, quibus opus est (6); apud Græcos etiam Presbyteri, et vero non semel in anno, sed singulis vicibus, quibus illud adhibere oportet (7).

- (1) Concilium Tridentinum sess. 14 de Extrem. unct. c. 1., Catechismus Romanus de Sacram. extrem. unct. par. 2. n. 5.
 (2) Innocentius I. in Ep. 25 ad Decent. Episc. Eugub. c. 8 col. 865 apud Coustantium Ep. Rom. Pontif. hujus sacramenti materiam esse inquit *oleum chrismatis*, qui locus Suaresium l. 4 in 3 par. Disp. 40 sect. 1 n. 10., aliosque Scholasticos in eam opinionem adduxit, ut crederent, olim balsamum cum oleo misceri consuevisse. Verum sæpe apud ecclesiasticos scriptores *chrisma* merum oleum infirmorum est. Confer Juvenium de Sacram. diss. 7 q. 3 c. 1, et Tournelyum de Sacram. extrem. unct. q. 1 art. 3.
 (3) Eugenius IV. in Decr. pro instruct. Arm. Conc. Florent. col. 440 t. 9. Concil. collect. Harduini, Concil. Tridentinum sect. 4 de Sacram. extrem. unct. can. 2. Episcopus aurem oleum benedicit præsentibus Presbyteris, aliisque clericis, de quibus agit Pontificale Romanum t. de Offic. in fer. V. cœna D. § 3, ibique Catalanus in Not. n. 4 t. 3. p. 57, unde, ut putat Martenius de Antiq. Eccles. rit. l. 4 c. 22 §. 3 n. 3 t. 3 p. 87 ed. cit., factum est, ut quidam Presbyteri sibi olei consecrandi potestatem adscriberent; sed iis restitit concilium Carthaginense II. can. 3 col. 1245 t. 2., et Toletanum I. can. 20 apud Labbæum cit. t. 2 col. 1474 ed. Ven. Quæstio tamen est inter Theologos, num ex Christi Domini institutione, an tantum ex Ecclesiæ præcepto, Episcopi benedictio sit necessaria. Verum ut ex Christi institutione consecratio aliqua requiratur, ut oleum fiat apta materia sacramenti

extremæ unctionis, cum tamen illud ex delegatione Summi Pontificis, sive tacita, sive expressa, etiam à Presbytero benedici possit, tantum Ecclesiæ lege inductum est, ut oleum infirmorum ab Episcopo benedicatur. Consule Benedictum XIV. de Synod. diœces. l. 8 c. 1 n. 4.

(4) Innocentius I. l. c., Gregorius M. in Sacram. col. 67. opp. t. 3 ed. Maurin. Paris. 1705.

(5) Disciplinam conficiendi quotannis chrismatis feria V in cœna Domini memorat Fabianus P. in can. 18 de consecr. dist. 3; verum hic canon pertinet ad falsas Isidori decretales. Hoc certum est, uti observat Van-Espenius Jus eccles. par. 2 tit. 3 c. 3 n. 13., disciplinam illam sæculo VII. obtinuisse, quoniam eam memorant Sacramentarium S. Gregorii, vetustus ordo romanus, atque omnes, qui per ea tempora de divinis Officiis scripserunt. Constitutus deinceps fuit etiam olei conficiendi locus, scilicet Ecclesia cathedralis, in c. 12 de Celebr. Miss.

(6) Non nisi à proprio Episcopo sacra olea, hoc est chrisma, et oleum catechumenorum, ac infirmorum accipiendum est can. 122 et 123 de Consecr. dist. 4, neque exemptionis privilegium aliquem ea lege solvit, quod late ostendit Passerinus de Stat. homin. t. 3 qu. 489 art. 10 inspect. 10 n. 910 et seq. Quotannis autem sacra hæc olea sumenda sunt; nam vetus, quod superest, ponitur, ut inquit Rituale Romanum t. 1 Comm. tit. 2 c. 1 §. 54 n. 5 p. 71 ed. Rom. 1767., *in lampadibus Ecclesiæ ante sacramentum, ut comburatur; reliquum autem, quod est in pyxidibus, sive capsulis cum bombice igni comburitur; et novum deinde cum novo bombice in pyxidibus, sive capsulis imponitur.* Vide etiam Concilium Provinciale IV. Mediolanense à S. Carolo habitum: Act. Eccles. Mediolan. par. 1 t. 1 p. 113 ed. Patav. 1754.

(7) Confer Goarium in Eucholog. Græc. p. 456, Arcudium l. 5 c. 2, Allatium de Consens. utriusque eccles. c. 16. Quam Græcorum consuetudinem ratam habuit Clemens VIII, Instruct. seu Const. 407. Bullar. t. 5 par. 2. p. 72, et Benedictus XIV. Const. 57 §. 4 t. 1 ejus Bullar. p. 104 ed. cit.

(N. S. Quam reverentia Sacrum Oleum deferri, contrectari, et servari debeat, optime expressit Andreas Albalatus in Constit. Syn. Valent. an. 1555, Constit. de Extrema Unctione: «Omibus in ægritudine constitutis tradatur à Sacerdotibus, et in Ecclesiis publice prædicetur, et in Sancto die Jovis quilibet Sacerdos Parochialis mittat pro Oleo infirmorum, Catechumenorum, et Chrismate sancto, très ampullas, et cum omni magno honore, et reverentia Sanctum Oleum ad infirmum deferatur, et eos unget Sacerdos cum magno honore, et orationum celebritate, quæ ad hoc sunt institutæ.... Illud tamen notandum est, quod istud Sacramentum tantum præstatur adultis, et sicut Pœnitentia iteratur, ita et istud Sacramentum.» Id tamen præscribendum voluit Syn. Tarracœn. circiter an. 1248, ut «Sacramentum Extremæ Unctionis potentibus libere, et sine pecunia à Sacerdotibus ministraretur.» Collect. Const. Superfl. de Sacra Unctione ex Lib. 1 cap. un. De Sacri Olei custodia V. Hispal. Syn. an. 1512, cap. 50; et Collect. Jo. Teres. lib. 5 tit. 26 cap. 1.)

90. Consecrato oleo ægrotus inungitur; quæ unctio materia proxima appellatur. Quoniam vero Jacobus Apostolus nullam certam indicavit corporis partem, quam inungere oporteret, hinc varia ea de re fuit Ecclesiæ disciplina. Olim una pars

corporis, puta pectus, inungi consuevisse videtur (1). Placuit deinde plures partes inungere, ac præter ceteras, alicubi partem morbo affectam (2), quo reserebant verba Jacobi: *et alleviabit eum Dominus.* Nunc Latini unguunt quinque organa sensuum, videlicet oculos, aures, nares, os, manus, itemque pedes, et renes: verum renum unctio in sœminis propter honestatem omittitur, et omittitur etiam in viris, cum ea morbi vis est, ut infirmus commode moveri non possit (3). Græci Sacerdotes unguunt ægri frontem, mentum, ambas genas, deinde pectus, tum utramque manum, postremo pedes (4).

(1) Consule Mabillonium Præf. ad sæc. I. Benedictin. n. 97 p. 56 ed. Ven. 1755.

(2) Vide Menardum in Sacram. S. Gregorii M. col. 540 et 541 t. 5 opp. S. Gregor. ed. cit.

(3) Confer Rituale Romanum t. 1 in Comm. t. 5 c. 2 §. 15 n. 2 p. 556 ed. cit., et Decretum Eugenii IV. pro instruct. Armen. col. 440 t. 9 Concil. collect. Harduini. Constat inter omnes, pedum, ac renum unctiones necessarias non esse ad vim sacramenti; verum inter Theologos quæritur, num reliquæ quinque unctiones omnes necessario requirantur, ut integrum sacramentum sit. Plerique sic statuunt, valere hoc sacramentum collatum per unicum unctionem, prolata tamen formula universali, quæ sensus omnes complectatur; quod tamen facere non licet, nisi id summa necessitas possit. Late ea de re agit Benedictus XIV. de Synod. diœces. l. 8 c. 3.

(4) Vide Arcadium l. 5 c. 7.

91. Formam comprehendunt preces, quas Sacerdos fundit, cum ægrotum ungit: *per istam sanctam unctionem, et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus etc.* (1). Et quoniam Jacobus Apostolus non designavit verba, quibus Sacerdotem ungentem uti oportet, hinc Ecclesiæ variis orationibus et formulis, iisque conceptis verbis tum precantibus, tum directis usæ sunt (2). Synodus Tridentina precativam formulam proposuit; sed cum non expresse rejecerit indicativam, hinc factum videtur, ut etiam post Synodum aliquæ Ecclesiæ eam formulam retinuerint (3). Nunc omnes Latini precativa formula utuntur; forma Græcorum non iisdem est concepta verbis, sed tamen eodem redit, ac similiter deprecativa est (4).

(1) Concilium Tridentinum sess. 14 c. 1 de Extrem. unct.

(2) Albertus M. in IV. dist. 23 art. 4 plures vetustos Germaniæ rituales libros se legisse testatur, qui indicativam formam describunt, eamque disciplinam ab ipsis Gregorianam appellari dicit. Sacramentale Venetum à Leone X, ut fertur, approbatum, indicativam habet formam, quod Arcudius refert l. 5 c. 5. Plures etiam describit Morinus de Sacram. pœnit. l. 8 c. 16 aliarum Ecclesiarum formas, quæ conceptæ sunt verbis aut indicativis, (aut

precibus intermixtis. Vide Menardum in Not. ad sacrament. S. Gregor. not. 923 col. 557 et seq. t. 3 opp. S. Gregorii ed. Paris. 1705, et Martenium de Antiqu. eccl. rit. l. 1 c. 7 art. 3 §. 4 t. 1 p. 501 ed. cit.

(5) Confer Benedictum XIV. de Synod. diocæs. l. 8 c. 2, ubi quæritur, num propter formam directis verbis prolatam sacramentum valeat.

(4) Vide Arcudium l. c.

92. Minister hujus sacramenti jure Divino est Episcopus, aut Sacerdos, quoniam uterque *Presbyter* est, quem Jacobus memorat (1). Et quoniam Jacobus plurali numero *Presbyteros* nominat, plures olim Sacerdotes apud Latinos vocari solebant (2), uti nunc etiam plures à Græcis vocantur (3), ad hoc sacramentum administrandum. Sed jamdiu in Occidentali Ecclesia universa tantum Sacerdos unus adhibetur, atque eum solum recte ægrotum inungere certo jure cautum est (4). Non enim pluralis numerus, quem Jacobus expressit, Divinum aliquod præceptum continet, cum præsertim in sacris libris sæpe pluralis numerus singularis vicem obtineat (5).

(1) Concilium Tridentinum cit. sess. 14 c. 5, Innocentius I. cit. Ep. ad Decent. Eugubin. c. 8, quem in locum vide Petrum Constantium in Not. col. 865, ubi omnem evellit scrupulum, quem forte alia ipsius Innocentii verba de ministro extremæ unctiois injicere videntur posse.

(2) Id multis collectis monumentis ostendunt Menardus in Sacramentar. S. Gregorii not. 909 col. 534 l. c., et Martenius l. c. §. 5. Quæ disciplina adhuc, in Galliis vigeat sæculo XII., uti patet ex constitutionibus Odonis Episcopi Parisiensis apud Harduinum Collect. Concil. t. 6 par. 2 col. 1941, imo vero eam deinceps etiam consequenti ætate obtinuisse, demonstrant synodalia Statuta Ecclesiarum Aduensis, Cadurensis, Rutenensis, et Tutelensis apud Martenium c. 17 t. 4 Aneidot. Recte tamen animadvertit ipse Martenius, illam Latine Ecclesiæ consuetudinem non ita firmam, atque constantem fuisse, ut non interdum ab uno tantum Sacerdote ægrotus ungeretur. Nam Artemium febre correptum, ab unico S. *Nepotiano visitatum*, atque oleo S. *perunctum* narrat S. Gregorius Turonensis l. 1 Hist. c. 41 p. 51 ed. Ruinarti Paris. 1699, atque etiam S. Eugendum *ab uno de fratribus* inunctum legitimus in ejus vita apud Bollandum 1 Januar.

(3) Adhibent autem Græci Sacerdotes septem, uti patet ex eorum Eucharologio, atque testantur Simeon Thessalonicensis apud Saintebeuvium de Sacram. extrem. unct. Disp. 6 art. 2, et Arcudius l. 5 c. 5.

(4) Cap. Quæsitiv de Verb. signif.

(5) Confer S. Augustinum de Consens. Evangelist. l. 5 c. 16 opp. t. 5 par. 2 col. 128 ed. Ven. 1750, et S. Thomam l. 4. Contr. Gent. c. 75.

93. A quovis Presbytero collatum hoc sacramentum valet; sed tamen soli Parocho illud conferre licet, qui ordinarius ejus minister est, aut ei, cui suam Parochus jurisdictionem commisit (1). Quod si mors instet, ac Parochus præsens esse non possit cuivis Sacerdoti licet jam jam moriturum inungere (2).

(1) Catechismus Romanus par. 2 c. 6 §. 15. Hinc in Clem. 1 de Privileg. vetatur Presbyter sine Parochi venia hoc sacramentum administrare, ac si Religiosus sit, excommunicationis pœna plectitur.

(2) Consule S. Carolum Borromeum in Concil. Mediolanen. V. part. 1 actor. Mediolanen. par. 1 p. 190 ed. Patav. 1754.

94. Datur hoc sacramentum infirmis, *de quorum morte timetur* (1), sive mortis periculum proxime immineat, sive absit longius; modo ea sit vis morbi, ut in gravi vitæ discrimine versari videantur (2). Decet autem ægrotum ungere, cum integris adhuc sensibus utitur, non cum omnino fractis viribus, ac omni spe salutis amissa, vita carere incipit. Nam ita salus corporis facilius restituitur, atque ita infirmus, integra adhuc mente, et ratione valens, fidem, ac religiosam animi voluntatem afferre, et sacramenti gratiam percipere uberiores potest (3). Pueri, qui nulla admisserunt peccata, quorum reliquias hoc sacramentum debeat, sacro oleo non ununtur; similiter et amentes, nisi interdum rationis usum habuerint, atque eo potissimum tempore suscipiendi sacramenti voluntatem significaverint (4).

(1) Eugenius IV. in Decret. apud Harduinum collect. concil. t. 9, col. 440.

(2) Concilium Tridentinum sess. 14 de Extrem. unct. c. 5, Catechismus Romanus cit. cap. 6 §. 9.

(3) Catechismus Romanus par. 2 de sacram. extrem. unct. n. 9, S. Carolus Borromeus conc. provinc. I. et III. Act. eccl. mediolan. par. 1 p. 41 et 79 ed. Patav. 1754. Circa sæculum XIII, loca quædam occidentalis Ecclesiæ mos perversus invasit differendi hoc sacramentum ad extremum vitæ tempus; quem morem induxit falsa opinio, quod eo sumpto non amplius liceret uxorem cognoscere, et carnes comedere, ac condere testamentum. Falsam hanc opinionem evellere curarunt Synodi ea ætate habitæ, præsertim Wigorniensis c. 19 col. 537 t. 7, et Exoniensis c. 6 col. 1081 t. 7 collect. Harduini Consule Thiersium de superstit. c. 7 t. 2. Mabillonium Præf. in sæc. 1. Benedictin. n. 100 p. 58 ed. Ven. 1755.

(4) Vide Catechismus Romanum loc. mox indic.

95. Græci non eos tantum ununt, qui corpore, sed etiam qui mente egrotant, quales sunt peccatores, qui edita peccatorum confessione pœnitentiam agunt (1). Nam apud eos feria V in cæna Domini, postquam Episcopus infirmorum oleum solemniter ritu consecravit, non illud servari jubet, ut suo tempore ad ægrotos deferatur, sed totum insumit inungendo illos, qui præsentibus sunt. Verum hæc Græcorum unctio, sacra tantum cæremonia, non verum sacramentum est (2).

(1) Confer Allatum de consens. Eccl. Occident. et Orient. l. 9 c. 16,

Goarium in not. ad Eucholog. Græcor. p. 452 et seq. ed. Paris. 1647. Arcudium concord. l. 5 c. 4 et ult. Quam Græcorum consuetudinem tolerandam statuit Innocentius IV. ep. 40 ad Ottonem Card. Tusculan. apud Labbæum t. 14 concil. col. 17 ed. Ven.

(2) Confer Benedictum XIV de Synod. diœces. l. 5 c. 5 n. 4 et seq., qui graviter, et copiose ea de re disputat adversus Arcudium, Jueninium, Sain-tebeuvium.

96 Sacramentum extremæ unctionis in veteri disciplina cum pœnitentia, ut plurimum, conjungebatur, ut per utrumque sacramentum omnes eluerentur animæ sordes, ac plane expiatus homo Eucharistiam acciperet (1). Desiit jamdudum hæc disciplina, et nunc post acceptum viaticum ægrotus inungitur (2). Toties autem sacra unctio repetitur, quoties aliquis incidit in morbum, à quo in vitæ discrimen adducitur (3), verum in uno eodemque morbo, cum æger in eodem vitæ periculo versatur, semel tantum ungendus est (4).

(1) Hæc quidem disciplina antiquitus generatim obtinebat, ut ægrotis primum Extrema Unctio, deinceps Eucharistia tribueretur, quod late ostendunt Hugo Menardus in sacrament. S. Gregorii not. 915 col. 536 opp. S. Gregorii t. 5 ed. Paris. cit., Mabillonius Præf. ad sæc. 1 Benedictin. n. 98 p. 57 ed. Ven. cit., Pougetus instit. catholic. t. 2 par. 5 sect. 1 c. 6 §. 4. Verum contraria consuetudo alicubi obtinuit, neque nunquam aliquis hanc consuetudinem improbare ausus est, quasi Extrema Unctio ante Eucharistiam omnino danda videretur. Sane Cæsarius Arelatensis serm. 265 in appendic. opp. S. Augustini t. 5 par. 2 col. 457 ed. Ven. cit. Eucharistiam ante Extremam Unctionem ægrotis concedi jubet, *quoties, inquit, aliqua infirmitas supervenerit, corpus, et sanguinem Christi ille, qui ægrotat, accipiat, et inde corpusculum suum ungat*; idemque habet serm. 279 col. 465. Concinit id, quod scriptum est in vita S. Eligii Episcopi Noviomensis l. 2 c. 2 t. 2 spicileg. Dacherii p. 97 ed. Paris. 1725, quodque ipse tradit Eligius de rectitud. cathol. conversat. n. 6 in append. opp. S. Augustini t. 6 col. 268 indic. ed., ac præterea consentiunt Isaac Lingonensis Episcopus in capit. tit. 1 c. 25 apud Harduinum collect. concilior. t. 5 col. 425 ed. Paris. Herardus Turonensis Archiepiscopus in capit. n. 21 apud Labbæum t. 10. Conc. col. 62 ed. Ven., Prudentius Trecensis Episcopus in serm. de vit. et morte S. Mauræ apud Camusatium in Prompt. antiquit. Tricassin. diœces. p. 47 ed. August. 1610. Idem videri potest in vita B. Roberti de Arbrissello num. 27 et 28 apud Bollandum 25 Februar. c. 5 p. 615 ed. Antwerp. 1658, in vetusto Pontificali Florentino apud Mabillonium Itiner. Italic. p. 164, et in antiquo libro Rituali Eugubino, quem vidit Cl. Card. Garampius, quemque ipse memorat in libro Memorie della B. Chiara di Rimini diss. 5 p. 187 in not. l. 6. Ex quibus intelligimus, neque novam esse, neque minus probandam videri posse disciplinam, quæ viget, quæque justissimas habet causas, dandi ægrotis Extremam Unctionem, posteaquam Eucharistiam acceperunt.

(2) Rituale Romanum tit. de extrem. unct.

(3) Concilium Tridentinum cit. sess. 14 c. 5 de Extrem. Unct., Catechismus Romanus par. 2 c. 6 §. 41, S. Thomas in supplem. 3 q. 55 art. 1.

(4) Consule Benedictum XIV. de Synod. Diœces. l. 8 c. 8, qui late ea de re agit, atque etiam refert falsam opinionem illorum, qui hoc sacramentum aut nunquam, aut tantum post certum tempus iterari posse putabant, et illorum etiam, qui illud in eadem ægrotatione, eodemque vitæ periculo repetebant.

SECTIO VI.

DE ORDINE.

97. QUID ORDO, ET QUOT ORDINES SINT.—98 ET 99. MATERIA, ET FORMA ORDINIS.—100. MINISTER, ET SUBJECTUM ORDINIS.

97.

ORDO sacramentum est, quo solemnini inauguratione spiritualis potestas ad sacra obeunda munera confertur. Proprie ipsa potestas data ordo est: (a) sacra autem cæremônia, per quam illa datur, ordinatio dicitur. Ordines sunt numero septem, Ostiariatus, Lectoratus, Exorcistatus, Acolythatus, Subdiaconatus, Diaconatus, Presbyteratus; atque horum priores quatuor *minores*, posteriores tres *maiores* appellantur (1). Presbyteratum seu Sacerdotium, et ordinem, et sacramentum esse certum est; verum non constat inter Theologos, num Episcopatus, ac Diaconatus sacramenta sint à Sacerdotio re ipsa distincta; et num Ostiariatus, Lectoratus, Exorcistatus, Acolythatus, itemque Subdiaconatus ordines tantum sint, an etiam sacramenta (2).

(a) (N. S. *Ordinis* vocabulum apud veteres Ecclesiæ Patres haud raro eo sensu accipitur, quo Hierarchiam denotat, sive sacrorum ministrorum dispositionem, et principatum, quo inferiores superiori parent, eidemque subjecti sunt: oportuit enim Ecclesiam, quæ Sanguine Christi constructa fuit, pulcherrimo quodam ordine constitutam esse, ut quemadmodum in rebus natura constantibus, ac etiam in cælestibus alia aliis sunt superiora, ita in Ecclesia, quæ inter hæc medium statum obtinet, quædam aliis potestate et dignitate præstarent, Syn. Valent. an. 1565 Sess. 2 tit. 2 cap. 29; atque hinc, qui Ecclesiastica pollent auctoritate, *in ordine constituti* dicuntur.)

(1) Concilium Tridentinum sess. 25 de Sacram. ordin. cap. 2: Catechismus Romanus part. 2 cap. 7 §. 12

(2) Late ea de re disputant Theologi, et Canonistæ, quos omnes referre longum esset. Satis erit indicare Benedictum XIV de Synodo diœces. l. 8 c. 9, et Robertum Salam in Not. ad Card. Bonam rer. liturgic. l. 1 c. 25 §. 47 not. 1 t. 2 p. 365 ed. Taur. 1749. De simplici tonsura quæstio est inter Theologos, et Canonistas, num ea ordo sit, uti animadvertimus l. 1 tit. 2 sect. 2 §. 35 p. 155.

98. De materia, et forma ordinis Eugenius IV (1) habet hæc: *materia est illud, per cujus traditionem confertur ordo, sicut Presbyteratus traditur per calicis cum vino, et patenæ cum pane porrectionem: Diaconatus vero per libri Evangeliorum dationem (a): Subdiaconatus vero per calicis vacui cum patena vacua superposita traditionem: et similiter de aliis per rerum ad ministeria sua pertinentium assignationem.* Tum pergit Eugenius, ac forma, inquit, *Sacerdotii talis est; accipe potestatem offerendi sacrificium pro vivis, et mortuis, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus S.; et sic de aliorum ordinum formis, prout in Pontificali Romano late continetur.* Locus hic Eugenii caput, et radix est controversiarum, quæ inter homines doctos de ordinis forma, et materia sunt.

(a) (N. S. Quantum attinet ad Hypodiaconatum, benedictionis, id est, preceationis, una cum vasis ministerii, meminit Syn. Tolet. VIII an. 653 can. 6: *Sicut in quibusdam Ecclesiis vetustas tradit antiqua, et sacra dignoscitur consuetudo substare prolata.*)

(1) In Decreto Concil. Florentin. col. 440 tit. 9 Conc. collec. Harduini.

99. Nam plurimi sunt præstantes ingenio, et doctrina viri, qui trium majorum ordinum, quos hierarchicos dicimus, Episcopatus videlicet, Presbyteratus, Diaconatus, materiam faciunt manuum impositionem (1), formam orationem, quam Episcopus manus imponens recitat. Et certe hanc Græci materiam, et hanc formam agnoscunt; neque unquam de vi harum ordinationum Latina Ecclesia dubitavit. Accedit, quod illa instrumentorum traditio recentioris disciplinæ est; quoniam Apostolos, atque antiquos Ecclesiæ Patres per manuum impositionem majores illos ordines contulisse, memoriæ proditum est. Eugenius autem, cum illam memoravit instrumentorum traditionem, verbaque illa descripsit, non ordinis materiam, et formam definivit, unde vis sacramenti penderet; sed tantum proposuit Romanæ Ecclesiæ ritum, quem manuum impositioni Armenios adjungere optabat, ut ita cum Ecclesia Romana communes haberent ritus atque ad eam firmiter adhærescerent. Omnis hæc disputatio propria Theologorum est (2).

(1) Cæteros tamen ordines Diaconatu inferiores per solam instrumentorum traditionem conferri, inter omnes constat.

(2) Sunt et alii, qui tertiam sequuntur sententiam, ponentes ordinis materiam in utroque ritu, scilicet; in illa instrumentorum traditione, atque in manuum impositione. Totam hanc questionem, præter ceteros, graviter, et copiose pertractat Benedictus XIV. de Synod. diœces. l. 3 c. 40.

(N. S. Morinus, aliique non imi subsectii Theologi, et Canonistæ, in solâ manuum impositione *essentiam* Sacramenti Ordinis constituunt; id quod pluribus demonstrant.

1. Apostolus, in duplici ad Timotheum epistola, ubi de ejusdem sive in Episcopum, sive in Presbyterum ordinatione agit, non nisi manuum impositionis meminit: atque adeo soli manuum impositioni gratiæ collationem ascribit: I. IV v. 14, II. I v. 6. Idem prorsus dicit de S. Luca, qui *Actorum* 6 v. 6, Diaconorum referens ordinationem, hæc habet: *Hoc statuerunt ante conspectum Apostolorum, et orantes imposuerunt eis manus.*—Sed adversæ sententiæ patroni reponunt, non omnia, quæ ab Apostolis gesta sunt, in Sacris Litteris relata esse.

2. Ad decimum usque sæculum per solam manuum impositionem Episcopi, Presbyteri, et Diaconi ordinati sunt: nulla enim vel Sacræ Unctionis, vel instrumentorum porrectionis mentio occurrit in omnibus Ritualibus, et Sacramentariis sæculo X. antiquioribus.—Verum alii ante decimum Ecclesiæ sæculum, immo sæculi VII initio, Episcopi inaugurationem per Orarii, Annuli, et Baculi, Presbyteri per Orarii, et Planetæ, Diaconi per Orarii, et Albæ traditionem, peractam inveniunt in Synod. Tolet. IV. an. 653, *Can. 23* alias 27.

3. In plerisque Orientalibus Ecclesiis, non modo antiquitus, sed et hodie, in Episcoporum, Presbyterorum, et Diaconorum ordinationibus solâ adhibetur manuum impositio; neque unquam Latinis improbatæ sunt ejusmodi ordinationes.—Sed hoc idoneo à Latinis permissum contendunt adversarii; quia neque exploratum, neque definitum hucusque est, quænam sit *essentialis* ordinationis cœremonia; in rebus autem, ajunt, nondum definitis, cuiquam sine piaculo libere sentire nunquam improbatum Ecclesia.

4. Concilium Carthag. IV. *Can. 2, 3, et 4*, Episcoporum, Presbyterorum, et Diaconorum describens ordinationem, non nisi manuum impositionem memorat, nulla adjecta porrectionis instrumentorum mentione, quam tamen Canonibus sequentibus expresse exhibet, quum de Ordinatione inferiorum Clericorum loquitur.—Verum alii parum fidunt huic Concil. Carthag. nomine IV; gravem enim apud eruditos hujusmodi Concilii Canones ingerunt falsitatis suspicionem. Videsis Berardi *in Grat. P. I. Cap. 15*, quin et *Can. 2* in Episcopi ordinatione, Evangeliorum Codicem super inaugurandi scapulas adponendum decernit. Eadem habet de Diaconis Syn. Ancyranæ *Can. 9*.—At Synodus Ancyranæ Diaconi ordinationem recenset per manus impositionem; sed non solam hanc esse ordinationis cœremoniam decernit.

5. Concilium Trident. *Sess. 14* de Extrema Unctione, *cap. 3*, constituit, ejusdem Sacramenti ministrum esse aut Episcopum, aut Sacerdotes ab Episcopo per manuum impositionem rite ordinatos.—Sed Trident. *ibid.*, Episcoporum, et Presbyterorum ordinationem ex instituto non tradit; eam tamen per præcipuam ordinationis notam, quæ proculdubio est manus impositio, voluit dualtaxat indicare).

100. Episcopus ordinarius est minister hujus sacramenti; extra ordinem, et cum venia Summi Pontificis, etiam presbyteri Subdiaconatum, ceterosque inferiores ordines conferre possunt (1). Ordinationes factæ ab Episcopo excommunicato, schismatico, hæretico valent, modo cum legitima potestate, debitoque ritu, materia, forma, intentione perficiantur (2). Soli ma-

res ordines suscipere possunt; non item fœminæ, quas turpe est in Ecclesia loqui, ac docere (3). Cetera, quæ ad hoc sacramentum pertinent, superiori libro explicuimus.

(1) Confer ea, quæ diximus l. 1 tit. 3 sect. 6 §. 53, p. 193.

(2) Anglicanas ordinationes, cæteris etiam missis, nullas omnino, atque irritas esse, facile deprehendet quisquis ad solam advertat formam, quæ secundum Eduardi VI. rituale jam usurpatur. Nam ea Christi Domini institutioni, et Apostolicæ Traditioni adversatur, apertasque hæreses complectitur. Hinc merito Romana Ecclesia, cæterarum mater, et magistra, sancivit, ut, quoties minister aliquis Anglus ad Catholicam Ecclesiam redeat, si dignus sit, qui in Clerum cooptetur, tamquam merus laicus, omnes ordines suscipere debeat secundum Ritualis Romani leges.

(3) Apostolus I. ad Corinth. XIV. 34, et I ad Timoth. II. 12.

(N. S. Operam Episcopus in eo sedulam navabit ut, omnem Simoniacæ pravitatis labem à Sacris Ordinationibus avertat; nihil enim magis Ecclesia improbandum censuit, quam ordinationes obsequiis, et pecunia impetratas. Addeis Epist. 2 Hormisdæ P. ad Episcop. Hispan. an. 521 Cap. 2; Syn. Barcinon. an. 599 Can. 1, et 2; Tolet. VI. Can. 4; Tolet. VIII. Can. 5; Tolet. XI. Can. 8 et 9; Bracar. III. Cap. 3. Immo Episcopus ipse in sacris peragendis ordinationibus, vel minimam simoniaci criminis suspicionem à se ablegare debet, ita ut neque ullo unquam titulo, prætextu, aut colore, vel exigi aliquid, vel aliquid sponte oblatum suscipi permittat. Syn. Vallisole. Cap. 20; Hispal. an. 1512 Cap. 33; et Trident. Sess. 21 Ref. cap. 1.)

SECTIO VII.

DE MATRIMONIO.

101. MATRIMONIUM NOVÆ LEGIS SACRAMENTUM.—102. EIUS DEFINITIO.—103. MATERIA, FORMA, MINISTER.—104. CONSENSUS IN MATRIMONIO NECESSARIUS, ET QUOMODO DECLARETUR?—105. MATRIMONIUM LEGITIMUM, RATUM, CONSUMMATUM.—106. VERUM, PRÆSUMPTUM, PUTATIVUM.—107. MATRIMONIUM CONSCIENTIÆ.

101.

MATRIMONIUM etiam novæ legis sacramentum est (1). Cum enim Christianus homo Christianæ mulieri rite, et recte nubit, utrumque divina virtute donari voluit Christus Dominus ad perpetuam unius vitæ societatem relinendam, atque ad filios instituendos sapienter educatione, doctrinaque christiana. Recte ab Apostolo (2) matrimonium dicitur *honorabile connubium*; quoniam in baptizatis signum est conjunctionis Christi cum Ecclesia, propter quam Dominus Patrem suum Deum reliquit, et venit ad terras, sicut de homine dictum est; relinquet homo

patrem suum, et matrem, et adhærebit uxori sue (3). Matrimonii nomine intelligitur tum ipse contractus inter virum, ac mulierem initus, tum vinculum, quod ex contractu oritur, quod solvi non potest (4).

(1) Concilium Tridentinum sess. 24 can. 1 de Sacram. Matrim.—Idem contra Manichæos et Priscilianistas definierant Syn. Tolet. I. can. 16 (reg. fid.), et Bracar. I. can. 11. V. Leon. Magn. Ep. 95, alias 15, ad Thuriib. Asturic.

(2) Epist. ad Hebr. XIII 4.

(3) S. Hieronymus in e. 5 ad Ephes. col. 660 vers. 52 t. 7 ed. Veron. 1737.

(4) Eugenius IV. in Decret. pro Armen. apud Harduinum collect. Conc. t. 9 col. 440. Ita sola vocis explicatione dirimenda est quæstio, quæ à Scholasticis de matrimonii essentia proponitur. Hanc autem perpetuam matrimonii firmitatem, ex jure divino procedere certum est, idque docent Bonifacius VIII. in e. unic. de Vot. et vot. redempt. in 6; et Concilium Tridentinum in Decret. de Sacram. Matrim. sess. 24.

102. Est autem matrimonium viri, et mulieris maritalis conjunctio inter legitimas personas, quæ individuum continet vitæ consuetudinem. Ex quo intelligitur, quam procul absit à matrimonii ratione conjunctio non maritalis, neque individuum continens vitæ consuetudinem, uti est concubinatus (1), adulterium, stuprum, itemque conjunctio duarum personarum, quas dirimens impedimentum nuptias inire vetat (2). Maritalis autem conjunctio non in corporum commixtione præcise, verum in animorum præcipue copulatione consistit (3); et translatio domini in corpus utriusque conjugis ab usu separari potest (4).

(1) Concubina proprie est mulier, quam quis non mariti animo, sed concubitus tantum causa domi retinet, atque hæc consuetudo, sive concubinatus, individuum non continet vitæ consuetudinem, et procul absit à matrimonio, quod dissolvi non potest. Decet tamen animadvertere, quod concubina interdum dicitur vera uxor, ducta tamen sine dote, et nuptiali solemnitate, uti colligitur ex L. 144 ff. de Verb. signific. L. 52 ff. de Donat. et Novell. 18, eaque à vera uxore tantum dignitate differebat, quia scilicet concubina, etsi vera esset uxor, non transibat in familiam mariti, neque, uti uxor legitima, ejus jurium, privilegiorum, honorum particeps fiebat, quod ostendunt Merillus observat. l. 5 c. 16, Antonius Augustinus de Eminent. Gratian. l. 1 Dialog. 15 opp. t. 3 p. 80 ed. Lucæ, Du-Gangius in gloss. verb. «Dos.» De his concubinis, quas à pellicibus sedulo distinguere oportet, loquuntur antiqui Canones, qui concubinas ad Baptismum, et concubinos ad communionem admittunt; et has porro spectant Auctor const. Apostolicæ. l. 8 c. 52 apud Cotelierium PP. Apostol. p. 418 t. 1 ed. Amstel. 1724; Patres Concilii Toletani I; et Isidorus apud Gratianum can. 4 et 5 dist. 54. Ad hoc sane concubinatus genus non adverterunt Van-Espenius, et cæteri, qui Gratianum reprehendunt, quod Toletanum illum canonem in decreto